

Guide til aktionslæringens faser

På de følgende side finder I en oversigt over centrale spørgsmål og elementer i aktionslæringens tre faser. På bogens hjemmeside www.dafolo.dk/undervisning finder I både disse sider til print og små film, der viser centrale dele af den undersøgende samtale.

Fase 1: Formulering af fokus og planlægning

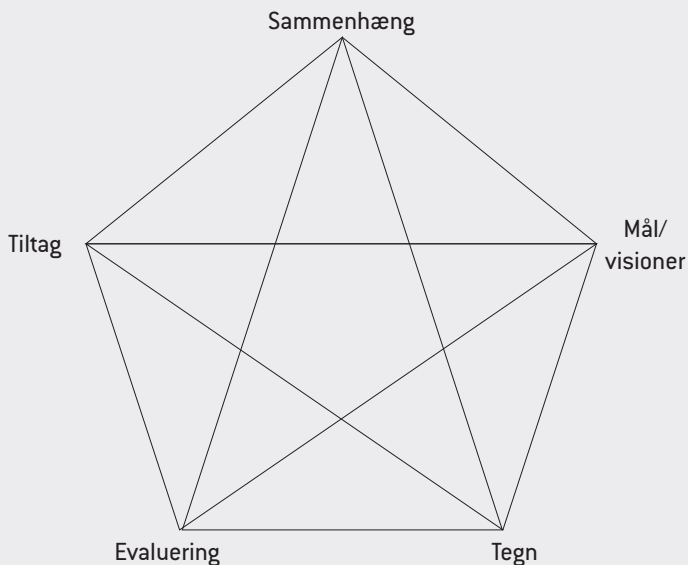
Formålet med første fase er at afklare, hvad der skal være i fokus, og ikke mindst hvad visionen er med at beskæftige sig med og udvikle netop denne del af praksis.

Vigtige spørgsmål i denne fase er:

- Hvad vil vi gerne arbejde med og udvikle?
- Hvad vil vi opnå?
- Hvorfor skal det netop være denne del af praksis, vi skal udvikle?
- Hvad handler udfordringen om?
- Hvad finder vi mest relevant at forholde sig til i forhold til vores fokus – og hvorfor?
- Hvad vil vi sætte i værk og afprøve af nye handlinger?
- Hvordan vil vi gøre det?
- Hvordan vil vi observere, om vi er på rette vej (se evt. afsnittet om observation)?
- Hvornår og hvordan vil vi evaluere vores aktioner og tiltag?

Rammesætning af planlægning

SMTTE

Sammenhæng

- Hvad er rammen for vores fokus og indsats?
- Hvem vedrører initiativerne?
- Hvad karakteriserer deres samspil?
- Hvad har ført til situationen, som den ser ud nu?
- Hvad har vi evt. tidligere gjort, og hvad var resultatet af det?
- Hvad er status nu?

Mål/visioner

- Hvad vil vi gerne opnå – både på kort og på lang sigt?
- Hvordan kan vi formulere vores mål og visioner på både individ- og kollektivt niveau?
- Fokuserer vores mål og visioner på eleverne og/eller på egen praksis?

Tiltag

- Hvilke(n) konkret(e) handling(er) vælger vi at sætte i værk for at opnå vores mål?
- Hvordan understøtter vores valgte indsats vores visioner?
- Hvem gør hvad, så vi reelt set og i praksis kan iværksætte vores aftalte tiltag?
- Hvad kræver det af ændringer i vores nuværende praksis?

Tegn

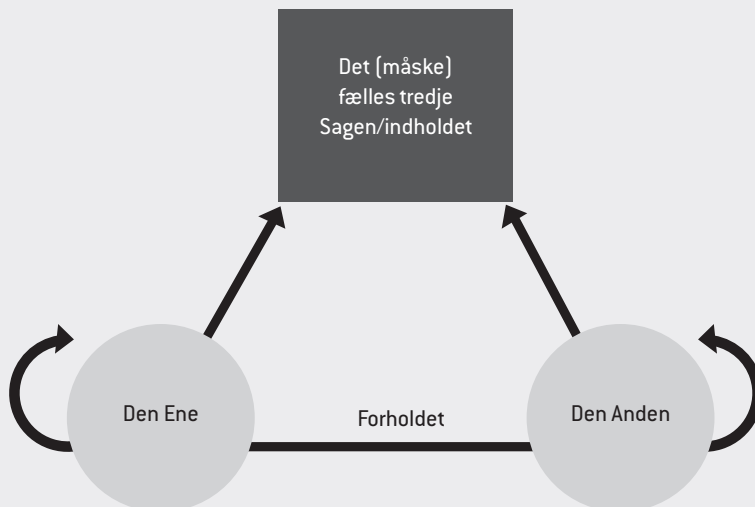
- Hvordan kan vi se, at vi er på rette vej?
- Hvordan ser vi det (helt konkret) hos eleverne?
- Hvordan ser vi det i de professionelles praksis?
- Hvordan vil vi observere og fastholde disse tegn, hvad er vores metoder til observation af tegnene?

Evaluering

- Hvornår evaluerer vi på indsatserne?
- Hvilken form for evaluering vil vi foretage, og matcher den vores aftaler om observationsmetoder?
- Hvem evaluerer?
- Hvad og hvem er i fokus i vores evalueringer?

Det fælles tredje

Det fælles tredje er adskilt fra personerne, men skaber et samvær mellem dem og opstår som en oplevelse eller en erkendelse af, at der findes noget uden for den enkeltes oplevelse af sig selv og andre. Dermed får man fokus på alles aktive deltagelse og på aktiviteter i forskellige former for ad den vej at udvikle de deltagendes kompetencer og færdigheder.

- Hvordan understøtter vi et fælles tredje, hvor aktiviteten bliver den styrende og strukturerende faktor i stedet for relationerne indbyrdes mellem børnene og/eller de voksne?
- Hvad er formålet eller visionen med vores arbejde for at etablere et fælles tredje?
- Hvordan understøtter vi, at alle er motiverede for at indgå i et fælles samarbejde?
- Hvor ligger børn og voksnes nysgerrighed, motivation og engagement?
- Hvordan understøtter vi, at alle har andel i det fælles tredje eller handlingen?
- Hvordan understøtter vi, at vi alle og i fællesskab undersøger og udvikler praksis?
- Hvordan deler vi fælles udfordringer, fælles erfaringer og fælles glæde over arbejdet og samarbejdet?

Fase 2: Afprøvning og observation af tiltag (aktion)

Parallelt med afprøvningen af de tiltag, som er aftalt i fase 1, handler det i denne fase også om at observere, om de nye tiltag skaber udvikling hen mod den ønskede vision. Derfor bliver det centralt, at I ved, hvordan I vil se efter denne udvikling.

Vigtige spørgsmål i denne fase

- Hvordan vil vi helt konkrete observere, om vores tiltag understøtter vores arbejde hen mod de formulerede visioner?
- Hvorfor vælger vi at observere på denne måde?
- Hvilke tegn ser vi efter, når vi skal vurdere, om vi er på rette vej?
- Hvem og hvad er i fokus for vores observationer – og hvorfor?
- Hvordan sikrer vi, at vi husker at arbejde med vores tiltag?
- Hvordan sikrer vi, at vi husker at observere?

Ideer til observationsmetoder

- *Elevmaterialer*, eksempelvis opgaver, tegninger, fremlæggelser
- *Lærer- og elevlogbøger*, som eksempelvis kan være skrevet i et hæfte eller ligge i en online fil, og som stillads kan have formuleret konkrete spørgsmål eller fokuspunkter, man skal forholde sig til
- *Fotos*, som enten professionelle eller eleverne tager af forhold, der viser et bestemt tema
- *Videoer* af eksempelvis undervisning eller udvalgte situationer
- *Samtaler/interviews* med elever, der kan være mere eller mindre strukturerede og enten med enkelte eller gruppe af elever
- *Praksisfortællinger*, hvor en eller flere professionelle skriver eller fortæller om en konkret episode, der kan danne udgangspunkt for fælles analyser.

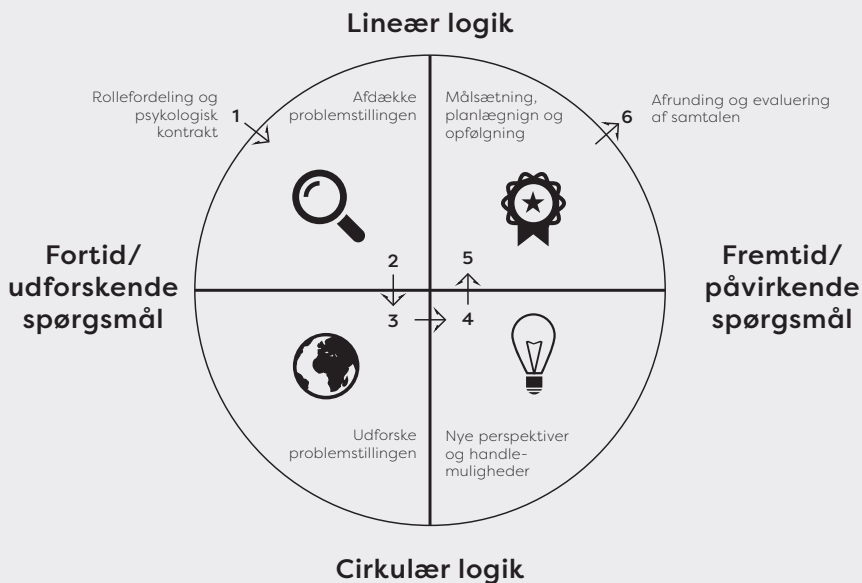
Fase 3: Den undersøgende samtale (læring)

I denne fase, som ofte struktureres som et møde, er den fælles opgave at analysere de observationer, som I hver især kommer med, for efterfølgende at kunne aftale næste skridt, som eventuelt kan danne grundlag for en ny periode med aktioner eller helt nye visioner.

Vigtige spørgsmål i denne fase er:

- Hvad er forløbets fokus og visioner?
- Hvilke tiltag er iværksat?
- Hvordan og hvad observerede vi?
- Hvordan skal vi analysere og vurdere tiltag?
- Hvad har vi lært, og hvad kan vi og andre bruge det til?
- Hvad skal der nu ske – både med hensyn til nye tiltag og i forhold til samarbejdet?

Ramme for den undersøgende samtale

Som indledning og fælles ramme for samtalen kan det være en god idé at indtage positionen som *detektiv*, hvor den spørgende gennem *lineære og udforskende spørgsmål* spørger ind til både samtalens fokus og ønskede mål. Eksempelvis kunne man spørge:

- Hvad vil du gerne tale om?
- Hvad vil du gerne have ud af vores samtale?
- Hvordan vil du beskrive dit fokus/din udfordring?
- Hvem er involveret?
- Hvad sker/skete der?

Derefter følger en fase, hvor den udspørgende indtager positionen som opdagelsesrejsende, der gennem *cirkulære og udforskende spørgsmål* spørger ind til andre måder at forstå fokus/udfordringen på. Der kan i denne fase eksempelvis spørges om:

- Hvordan ville andre (f.eks. kolleger og eller elever) mon beskrive dit fokus/din udfordring?
- Hvad vil deres forståelse af dit fokus være udtryk for?
- Hvordan ser de mon på din måde at arbejde med dit fokus/din udfordring på?
- Hvornår – og sammen med hvem – lykkes det dig bedst at arbejde konstruktivt med dit fokus?
- Hvornår er det sværest?

I denne fase kan et *reflekterende team* inviteres ind i samtalen:

- Hvad tænker I umiddelbart om og på i forhold til samtalens fokus?
- Hvilke muligheder og udfordringer ser I i forhold til samtalens fokus?

Efterfølgende indtages positionen som fremtidsforskeren, der med cirkulære og fremtidsorienterede spørgsmål hjælper den, der spørges, til at blive mere klar på fremtidige indsatser og prioriteringer. Her kan der eksempelvis spørges til:

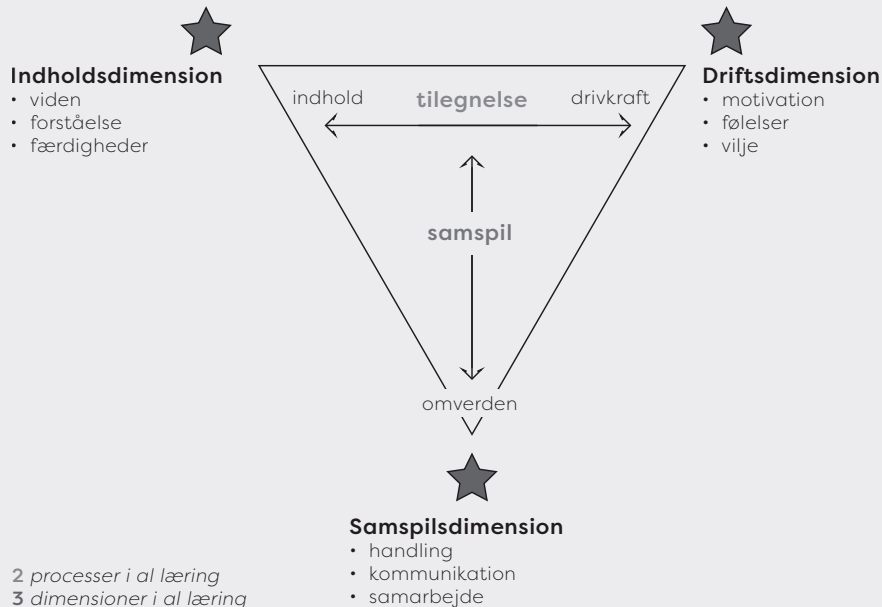
- Har du gennem vores samtale (og evt. det reflekterende teams samtaler) fundet nye ideer og veje at gå i forhold til dit fokus?
- Hvordan kunne den ideelle situation se ud?
- Hvad skulle der til for, at du når derhen?
- Hvem skal gøre hvad?

Til slut i samtalen placerer den spørgende sig i positionen som kaptajn, der stiller lineære og fremtidsorienterede spørgsmål:

- Hvad tager du med fra vores samtale?
- Hvad er dit mål/din vision nu?
- Hvad vil du gøre nu?
- Hvem skal du evt. have til at hjælpe dig?

Analyserammer, der kan støtte den undersøgende samtale

Fokus på elevens læring

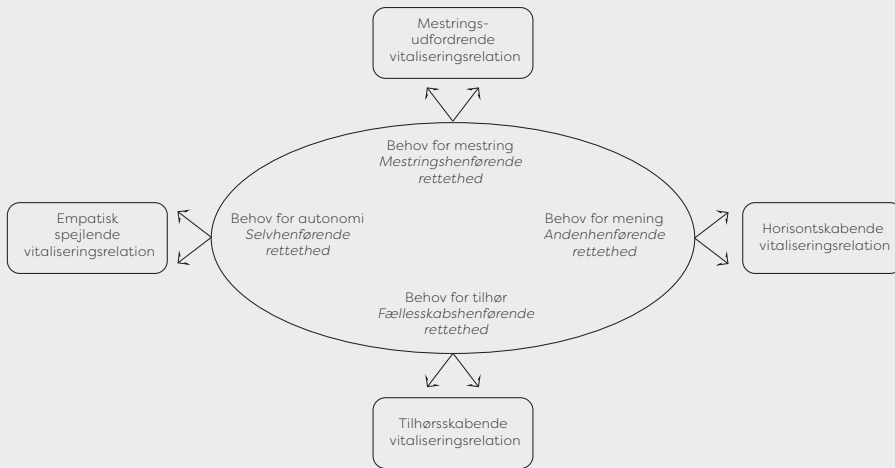

Analyserammen kan dermed bruges til at undersøge og diskutere:

- Hvilken viden, forståelse og færdigheder har eleven (indholdsdimensionen)?
  - Hvad betyder det for vores måde at opstille visioner og understøtte elevens læring på?
- Hvornår er eleven motiveret og engageret (drivkraftdimensionen)?
  - Hvad betyder det for vores måde at motivere eleven på?
- Hvordan er elevens relation til voksne og børn på skolen (samspilsdimensionen)?
  - Hvad betyder det for vores måde at sikre elevens samspil med andre på?

Fokus på elevens psykologiske behov

Modellen kan både bruges til at analysere og samtale om et barns behov og om barnet har mulighed for at få psykologisk ilt i alle fire rettetheder gennem spørgsmål som:

- Hvordan arbejder vi med hver af de fire rettetheder for barn X?
- Hvilke vitaliseringsrelationer tænker vi, at barn X måske særligt har brug for?
- Hvordan kan vi arbejde med det?

Fokus på inkluderende klasseledelse

Rammesættende dimension	<p>Regler og rutiner Lektionens opbygning Tid Reaktioner og konsekvenser ved for eksempel uro og brud på regler Metoder/"koncepter" Fysisk indretning af skole og lokaler</p>	<p>Kommunikation til og om eleverne Konfliktforståelse og -håndtering Samarbejde mellem lærere, elever, forældre, ledelse m.fl. Demokratisk klasse- og læringskultur Håndtering af fokus på både individ og fællesskab Lærerens bevidsthed om egen ledelsesstil</p>	Relationel dimension
Didaktisk dimension	<p>Syn på fag og faglighed Arbejdet med mål Arbejdet med evaluering og feedback Arbejdet med undervisningsdifferentiering og holddannelse Arbejdet med undervisnings- og arbejdsformer Arbejdet med elevernes bevidsthed om deres læreproces</p>	<p>Skolens kultur, strategier og praksis Ledelsens rammesætning i forhold til de fælles opgaver Ejerskab og fælles sprog Fælles fora, hvori den dilemmafulde hverdag kan diskuteres Videndeling Kollegial sparring og supervision</p>	Organisatorisk dimension

Med udgangspunkt i eksempelvis konkrete observationer af undervisningen kan I med hjælp fra nedenstående model indledningsvis diskutere:

- Hvilke dimensioner og delelementer lykkes vi med i vores praksis?
  - Hvordan ser vi det?
- Hvilke dimensioner kan og skal vi fokusere mere på?
  - Hvordan kan vi udvikle dem?